

розвитку), що зазвичай зумовлює невідповідний рівень якості освітніх послуг, які отримує сільська молодь.

У підпорядкуванні органів місцевого самоврядування на місцевому рівні перебувають в основному заклади дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти. Серед ряду проблем, вирішення яких, в основному, знаходяться у компетенції органів місцевого самоврядування, можна визначити: доступність та якість освіти, що значною мірою залежить від оптимізації мережі закладів освіти, фінансування та ефективного використання коштів, матеріально-технічного та кадрового забезпечення, організації підвезення учнів та педагогів до закладів освіти (особливо у сільській місцевості). Держава сприяє вирішенню проблем в освіті шляхом надання освітніх субвенцій, трансфертів, передачі більших управлінських повноважень у сфері освіти сільським, селищним, міським радам, що об'єдналися. Залучення громадськості до вирішення визначених проблем в освіті є необхідністю, оскільки перетинаються інтереси багатьох зацікавлених сторін: учнів та їх батьків, працівників освіти, управлінців, інших членів територіальної громади.

Паращій Віталій Олегович

Головний спеціаліст відділу обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів Головного управління Державної казначейської служби України у Тернопільській області

ВПЛИВ COVID-19 ТА КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах доходи державного бюджету забезпечують функціонування країни і є основним інструментом реформування економічної системи. Саме ефективне планування фінансових ресурсів дає можливість уряду здійснювати єдину фінансову політику в державі з метою забезпечення її розвитку та врегулювання соціального становища населення в певному регіоні. В умовах пандемії коронавірусу виникає проблема не стабільного формування

дохідної частини Державного бюджету України і головним завданням держави є збалансування бюджетних доходів і видатків, щоб не допустити економічну кризу і зростання державного боргу.

Пандемія, яка охопила весь світ несе за собою ряд загроз, які перешкоджають розвитку економіки України. Початок карантину у 2020 році обумовило розгортання карантинних заходів, які призвели до тимчасового призупинення роботи і бізнесу, його часткового звільнення від оподаткування, погіршили споживчі настрої та кон'юктуру. Як результат, виконання бюджетних показників у перші місяці 2020 року було вкрай низьким. Однак уже у квітні 2020 року, за ініціативи Уряду, Верховна Рада України прийняла докорінні зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». Основними драйверами економічного відновлення стали внутрішній споживчий попит на фоні підвищення заробітної плати та покращення зовнішнього попиту на товари вітчизняного експорту в умовах підвищення цін на основну сировину [1]. Таким чином, українській економіці вдалося завершити 2020 рік з меншими втратами, ніж це очікувалось більшістю експертів на початку пандемії. Зазначимо, на 1 січня 2021 року на рахунках Державної казначейської служби України накопичилося 70,7 млрд грн. Це рекордна сума коштів за останні десять років. Проаналізувавши державний бюджет на 2021 р. варто зазначити, що головні його показники вищі, ніж у минулорічному році. А саме дохід збільшився на 12% (1,092 трлн грн), що потягнуло за собою і збільшення видатків на 4,9% (1,328 трлн грн) [2].

Розглянемо помісячну динаміку доходів Державного бюджету України. Починаючи вже з січня бачимо перевиконання плану на 6,7% (61,9 млрд грн) (табл. 1). За даними казначейської служби, доходи держбюджету у січні були на 29,6% вище минулого року, Незважаючи на локдаун у січні 2021 року оподаткований імпорт виявився значно більшим, ніж у січні 2020. Він виріс на 17% – з 87,3 до 101,8 млрд грн. Щоправда, у доларовому еквіваленті значення практично рівні – 3,61 млрд дол США у 2021 р. та 3,6 млрд дол США у 2020 р..

Тобто причина зростання надходжень – девальвація гривні від 24,12 грн/дол США у січні 2020 до 28,22 грн/дол США у січні цього року.

Таблиця 1

Динаміка доходів державного бюджету України за 2020 - 2021 рр.*

	2021		Відхилення від плану		2020		Відхилення 2021 від 2020
	план	Факт.			Факт.		
	млрд грн	млрд грн	млрд грн	%	млрд грн	млрд грн	
Січень	61,9	66,2	4,3	6,7	50,9	15,3	
Лютий	75,0	77,3	2,3	2,0	71,8	5,5	
Березень	100,0	108,0	8,0	8,0	88,2	19,8	
Квітень	107,2	105,9	-1,3	2,3	103,8	2,1	
Травень	116,5	118,6	2,1	1,8	73,4	45,2	

* Складено автором за даними джерела [3].

Доходи Державного бюджету України в лютому 2021 року становили майже 77,3 млрд грн, що на 2% перевищують плановий показник і на 7,6% - минулорічний рівень. Основне перевиконання все ще забезпечує податкова служба (103,2% за лютий), але митна служба в останні місяці, більш-менш стабільно виконує план (100,7% за лютий). За перший квартал 2021 року в загальний фонд державного бюджету надійшло 219,7 млрд грн (104,7%), що на 9,9 млрд грн більше планових показників. Доходи Державного бюджету України за березень 2021 року склали 108,0 млрд гривень. Це на 8,0% більше плану (100,0 млрд гривень). Сума коштів на Єдиному казначейському рахунку на 1 квітня 2021 року становила 30,1 млрд гривень (місяцем раніше – 30,0 млрд гривень). Зокрема, податкові органи забезпечили надходження 57,7 млрд грн до бюджету, або на 5,4% понад плану. Серед податків значимими були: податок на прибуток (24,7 млрд грн), на додану вартість (12,9 млрд грн) та ПДФО (10,7 млрд грн). Митних платежів надійшло на 8,6% від запланованих показників березня, або 34,4 млрд грн. З них 31,8 млрд грн – податок на додану вартість. Загалом за 1

квартал державний бюджет виконано з дефіцитом у розмірі 24,4 млрд грн. Витрати склали 253,9 млрд грн, або 91,7% від розпису звітного періоду:

- фактичні державні запозичення – 118,7 млрд грн (73,8%);
- загальна сума внутрішніх позик – 118,7 млрд грн (100% від розпису);
- погашення державного боргу – 106,9 млрд грн (99,3% від розпису);
- платежі з обслуговування – 37,4 млрд грн (96,9% розпису).

Державний бюджет у січні-травні 2021 року зведено з дефіцитом у 32,5 млрд грн. До державного бюджету за перші п'ять місяців 2021 року надійшло 421 млрд грн, або на 4,5% більше від розпису звітного періоду. Зокрема, у квітні 2021 року державний бюджет отримав 105,9 млрд гривень, а місячний розпис не довиконано на 2,3%, а у травні бюджет перевиконали на 1,8% (118,6 млрд грн). Все через те, що з середини березня до середини травня був жорсткий карантин і багато обмежень це значно вплинуло на статистику у квітні.

Державна податкова служба за п'ять місяців зібрала 240,2 млрд грн та перевиконала план на 6,3%. Державна митна служба – 143,3 млрд грн, що на 3,8% перевищує розпис на січень-травень. У травні українці сплатили 75 млрд грн податків, що на 4,8% більше від плану. Найбільші надходження були від податків на:

- прибуток (29,8 млрд грн);
- додану вартість (10,7 млрд грн);
- доходи фізичних осіб та військового збору (10,2 млрд грн).

У Міністерстві фінансів зазначили, що фінансування соціальних видатків, видатків на оборону, обслуговування боргу, субвенції та дотації місцевим бюджетам здійснювалось повністю. Державні запозичення до загального фонду за січень-травень становили 192,5 млрд грн, або на 26,6% менше від запланованих на цей період. Від державних облігацій на фінансування бюджету залучено 156 млрд грн. Із зовнішніх джерел залучено 36,5 млрд грн, зокрема 34,7 млрд грн від 8-річних ОВДП під 6,9% річних, а також 1,7 млрд грн позик від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) у рамках 4 проєктів. Крім

того, платежі з погашення державного боргу за цей період становили 170,5 млрд грн (на 2% менше від плану), платежі з обслуговування – 64,4 млрд грн (на 0,6% менше від плану). Зазначається, що 31 травня Україна здійснила першу виплату за державними деривативами у сумі 40,8 млн грн/дол США.

Отож в період пандемії в Україні є проблеми з формуванням дохідної частини бюджету. Пом'якшення монетарної політики сприятиме зменшенню негативних наслідків кризи, проте до моменту скасування карантинних обмежень не може бути визначальним стимулом для відновлення економіки та споживчої активності. В нинішніх умовах Україна зобов'язана знайти баланс між забезпеченням боргової стійкості і реагуванням на гострі соціально-економічні виклики. Для досягнення цього балансу потрібно покращити якість державного регулювання, дієвості правових інституцій та використання всіх резервів для підтримки дохідної частини бюджету.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2021).

2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 03.05.2021).

3. Офіційний сайт Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення: 02.05.2021).